

Добро владеење за
отвореност и отчетност
во политиката и владеењето

Автори: Данче Даниловска, Нада Наумовска

ПРЕПОРАКИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА СОСТОЈБАТА

Отвореност на институциите на
локална самоуправа во регионот и во
Република Северна Македонија

МЕТАМОРФОЗИС   **ActionSEE**
фондација за интернет и општество

Овој проект е финансиран од Европската Унија.

Оваа публикација е изготвена со помош на Европската Унија. Содржините во оваа публикација се единствена одговорност на партнерите од проектот „ACTION SEE“ и на истражувачкиот тим и на ниеден начин не ги одразуваат ставовите на Европската Унија.

Автори: Данче Даниловска, Нада Наумовска

Истражувачки тим од **Метаморфозис** - Фондација за интернет и општество: Бардил Јашари, директор
Мила Јосифовска, проектен координатор

ПРЕПОРАКИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА СОСТОЈБАТА

**Отвореност на институциите на
локална самоуправа во регионот и
во Република Северна Македонија**

Ставовите изразени во овој документ се на авторите и не ги
отсликуваат ставовите на донаторите.

Скопје, јули 2019

ВОВЕД

Во соработка со партнерите од регионалната мрежа на НВО „ACTION SEE“, Метаморфозис, Фондација за интернет и општество ја изготви студијата на јавна политика во која го анализираме нивото на транспарентност, отвореност и отчетност на локалната самоуправа во регионот на Западен Балкан. Студијата претставува резултат на опсежно истражување, базирано на научна метода, спроведено од членовите на мрежата ACTION SEE во текот на претходните неколку месеци. Целта на нашите активности е да се утврди вистинската состојба во регионот преку објективно мерење на отвореноста на локалната самоуправа и да се понудат препораки за нејзино подобрување. Исто така, цел е да се подобри почитувањето на принципите на доброто владеење, каде отвореноста зазема мошне важно место.

Сметаме дека ова се целите што ги споделуваме со институциите кои се вклучени во истражувањето.

Предлогот за јавна политика, со придружна анализа, е трет ваков документ.

Минатата година, по спроведеното истражување, членовите на мрежата дадоа препораки за подобрување на отвореноста на локалната самоуправа.

Врз основа на резултатите од истражувањето спроведено во 2016 година, направени се анализи кои обезбедуваат преглед на ситуацијата во Република Северна Македонија и во регионот, вклучувајќи и забележани недостатоци и добри практики во оваа област. Врз основа на овие анализи, во изминатите две години, односно 2017 и 2018 година, беа направени препораки и „патокази“ за подобрување на специфичните области опфатени со истражувањето. Членовите на мрежата ACTION SEE, базирајќи ја својата работа на наодите и резултатите од претпоследниот мониторинг, минатата година пристапија кон подобрување и прилагодување на методологијата за истражување и индикаторите, со надеж дека новите информации кои се собраа ќе придонесат кон повисок квалитет на резултатите од проектот. Целта на користење на нови и подобрени индикатори е додавање на нови димензии во истражувањето и поефективен придонес за подобрување на отвореноста на институциите од регионот.

Поседувајќи претходно знаење, конкретни резултати и анализа на регионалната отвореност, и верувајќи дека институциите на локалната самоуправа ќе се водат според презентираниите чекори за подобрување на состојбите во овие области и ќе работат на подобрување на истите, ние одлучивме да се залагаме за повисоко ниво на отвореност на локалната самоуправа во регионот. Така, во последните две години нашето истражување е збогатено со индикатори кои се залагаат за повисок стандард на проактивна транспарентност.

Отвореност на локалната самоуправа во регионот

Во споредба со втората година на мерење (2017) кога регионалното ниво на отвореност на локалната самоуправа беше 31%, анализата на резултатите од третата година (2018) покажуваат минимален, но сепак разочарувачки пораст на отвореноста на институциите, односно 36%. Со пораст на регионалната отвореност од 5%, институциите на локалната самоуправа на Западен Балкан, без разлика што е недоволно, успеаја да ги надминат резултатите од првата година на мерење. Сепак, генерално тие остануваат на незадоволително ниво.

Бидејќи единиците на локална самоуправа (ЕЛС) се клучни институции за услуги за граѓаните, многу е важно да се употреби пристапот „од долу нагоре“, односно реформите да започнат од локално ниво. Понатаму, бидејќи минималните промени или „статусот кво“ на нивото на отвореност може да се сфатат како незначителни и да го обесхрабрат учеството на граѓаните за тие да влијаат врз локалните политики, резултатите покажуваат дека ситуацијата останува алармантна и треба да се преземат соодветни проактивни мерки на локално ниво.

Попозитивна забелешка е тоа што при анализирањето на локалната самоуправа во земјите од Западен Балкан поединечно, забележан е пораст на нивото на отвореност во сите земји освен во една. Во споредба со резултатите од претходната година, значителен напредок може да се забележи во резултатите за нивото на отвореност на локалната самоуправа на Косово, Албанија и Босна и Херцеговина. И покрај напредокот во отвореноста на ЕЛС во Северна Македонија во споредба со минатата година, резултатите од оваа година покажуваат дека Северна Македонија е на последното место во регионот со само 25%. Сепак, нивото на отвореност на локалната самоуправа во Србија е единствено што бележи пад, што дополнително укажува на недостиг на посветеност на овие институции на промовирање на отвореноста во претходниот период.

Со намера да придонесеме за воспоставување на систематски пристап кон зголемување на отвореноста и одговорноста на институциите, а со тоа и постепено подобрување на комуникацијата помеѓу институциите и пошироката јавност на локално ниво, во продолжение на овој текст ги претставивме клучните недостатоци што треба да ги отстранат земјите од регионот со цел обезбедат отвореност во работата на јавната администрација на локално ниво.

Пристапност и интеракција со граѓаните

Земајќи го предвид регионалното ниво на отвореност на локалната самоуправа во Западен Балкан преку призмата на четирите димензии на индексот на отвореност (пристапност, ефикасност, интегритет и транспарентност), нивото на „пристапност“ истапува како поле во кое најголемиот дел од ЕЛС се соочуваат со предизвици за постигнување подобри резултати и исполнуваат 27% од индикаторите. Поточно, резултатите покажуваат дека јавните консултации се полето каде ЕЛС постигнуваат најниски поени бидејќи сè уште недостига објавувањето на планови, повици и извештаи од јавните консултации и дебати како и пишани објаснувања и одговори на нивните веб-страници. Исто така недостига и градењето на капацитетот на државните службеници во поглед на концептот на отворени податоци и упатство за нивно користење и објавување. Друг недостаток што може да се забележи во овој поглед е недостигот на отворени повици за предлог проекти за граѓанските организации во текот на минатата година придружени со решенија за распоредување на средства и резултати објавени на нивните веб-страници, како и поените што ги добиле сите апликанти и индивидуален список на резултати.

Понатаму, вториот аспект на пристапност кој ЕЛС најмногу го занемаруваат е обезбедувањето пристап до информации, бидејќи постои недостаток на информации за лица за контакт одговорни за пристапот до информации од јавна важност достапни на веб-страница, информациски/граѓански бироа што служат како центри за документирање или како јавни бази на податоци, каде ќе се објавуваат одговори на барања за информации од јавен карактер, ажурирани водичи за слобода на информации објавени на годишно ниво или посебен дел за релевантни податоци за слобода на информации на нивните веб-страници. Она што се повторува е недостигот на одржување обуки за пристап до информации од јавен карактер. Позитивно размислување е фактот дека, во споредба со резултатите од минатата година, иако сè уште слабо, се забележува мало подобрување во интеракцијата со граѓаните, што значи дека ЕЛС отворија активни профили на социјалните медиуми и имаат фиксни часови за консултација со претседателот на ЕЛС.

Поради тоа што ова поле е еден од столбовите за вклучување на граѓаните во процесите на донесување одлуки на локално ниво, а тоа поле е на ниво под стандардот, невозможно е граѓаните да добијат соодветни информации. Исто така тие не можат да ги добијат информациите на време и на начин разбирлив за нив и поради тоа се спречени да ги искажат своите потреби преку вклучување во дебати за прашања од локален интерес.

Ефикасност и стратешко планирање во рамки на ЕЛС

Алармантен е фактот што кај нивото на **ефикасност** во регионот (49%) во однос на минатата година се забележува пад од 5% што е показател дека ЕЛС не ја сфаќаат сериозно својата посветеност за стратешко управување со институциите. Во однос на набљудувањето и оценувањето во рамки на ЕЛС и имајќи предвид дека во повеќето земји од Западен Балкан постои законска обврска за ЕЛС да создадат годишни работни програми и извештаи за општинското собрание и претседателот на ЕЛС, резултатите покажуваат дека постои недостаток на употреба на индикаторите за перформанс при изготвување на овие документи што е типично за целиот регион. Ова води до заклучокот дека решеноста на ЕЛС да работат стратешки не е недоследна доколку не се следат индикаторите за перформанси, со што може потоа да се побијат квалификуваноста и важноста на ЕЛД во очите на генералната јавност доколку стратешките пристапи останат само на хартија. Исто така потребно е и поголемо внимание при создавањето на Стратегијата за развој која содржи временска рамка, распределба на буџетот и одговорни органи за спроведување. Ова значи дека ЕЛС ќе треба повеќе да се фокусираат на создавањето на пишан акциски план за спроведување на Стратегијата за развој на ЕЛС со цел да постигнат повисоко ниво на ефикасност. По создавањето на ваков акциски план, покрај тоа што планот и годишниот буџет ќе бидат достапни за јавноста, ЕЛС треба да ги објават информациите во отворен формат и истите треба да се составени на начин разбирлив за пошироката јавност со цел олеснување на јавниот надзор и дејствување врз напредокот и недостатоците на ЕЛС.

Посветеност на интегритет

Со мал напредок од 8% во областа на **интегритетот** (28%), ЕЛС во регионот покажаа малку поголема посветеност кон овој аспект на отвореноста во споредба со претходните години. Овој напредок може да се припише на постоенето на директни канали за комуникација преку Интернет и упатства достапни за официјалните веб-страници на поголемиот дел набљудувани ЕЛС преку кои граѓаните можат да покажат заинтересираност, да поднесат жалби и барања. Овој напредок е индикатор за достигнувањето на интеракција помеѓу институциите и општата јавност на локално ниво, што доведува до заклучокот дека постои потенцијал за трансформирање на постојните односи помеѓу ЕЛС и граѓаните што понатаму може да доведе до постепено враќање на довербата на граѓаните. Меѓутоа, останува на институциите да преземат проактивен пристап кон подобрување на оствареното на ова поле. Сепак, најголемиот пад во областа на интегритетот продолжува да биде недостигот на градење капацитет на државните службеници за теми поврзани со судир на интереси, спречување на корупција и „поткажување“ (whistleblowing) во случај на неправилности.

Транспарентност на локалната самоуправа во РСМ

Без оглед на општото подобрување на отвореноста на ЕЛС преку призмата на транспарентност (39%) за 6% во однос на минатата година, транспарентноста останува на списокот на области за кои се потребни дополнителен фокус и подобрување. Мал напредок, кој е недоволен за да се каже дека транспарентноста е ефикасна, може да се забележи во аспектот на општинските буџети. Поконкретно, напредокот може да се забележи преку доставување на нацрт-одлука за буџетот до Општинското собрание најмалку 3 месеци пред почетокот на фискалната година за да се даде доволно време за соодветно разгледување на одлуката од страна на Собранието, да се одржат јавни консултации за нацрт-годишен буџет и да се објават истите на официјалните веб-страници, како и да се објават извештаите од јавните консултации и да се прикажат детални информации за нивото и видот на долговите на општината. Меѓутоа, поголемиот дел од ЕЛС не ги достигнуваат општите стандарди во поглед на објавувањето на граѓанскиот буџет на нивните официјални веб-страници, односно трошењето, како и во поглед на транспарентниот и разбирлив начин на распределување на средствата. Сепак, за да можат соодветно и навремено да ги креираат и објават овие документи, ЕЛС треба да имаат капацитет да го сторат тоа, што нè носи до следната точка.

Бидејќи не успеваат да ги достигнат стандардите за објавувањето на организациските информации, ЕЛС покажуваат ниски перформанси во овој аспект, што не се припишува само на генералниот недостаток на стратешки пристап кон **отвореноста** очигледен во контекст на информации за отворени податоци објавени на нивните официјални веб-страници, туку и на назадувањето во споредба со претходната година.

Резултатите покажуваат дека има потреба од поголем фокус на усвојување и објавување на релевантни документи како што се стратегии, процедури и политики на ЕЛС, годишни програми за работа и извештаи за работа на ЕЛС и на Општинско собрание, како и релевантни информации како што се платите на јавните службеници, акциите на јавните претпријатија што ги поседуваат ЕЛС, продажбата и/или изнајмувањето на имот, како и видео/аудио записи од седниците на Општинското собрание од најмалку 1 година. Недостаток на навремено и проактивно објавување на овие податоци, иако дискутабилно, може да се припише на потребата за градење на капацитетите на државните службеници и/или техничка поддршка, но можеби е и недостаток на вештини и знаења што предизвикуваат голема бариера во исполнувањето на повисоки стандарди. Капацитетот на државните службеници да креираат релевантни и сеопфатни документи и да можат да ги објават во отворен формат дополнително влијае на нивото на посветеност за информациите да станат достапни за јавноста.

На крајот, додека повеќето земји од Западен Балкан се соочуваат со слични предизвици на локално ниво, обврска на ЕЛС е да создадат индивидуални адаптирани стратегии имајќи ја предвид локалната реалност и постојните добри практики, но исто така и обезбедувањето еднаквост на отвореноста на ЕЛС во земјата.

Отвореноста на локалната власт (општините) во Република Северна Македонија

Локалната власт во Република Северна Македонија исполнува само 25% од индикаторите за отвореност, анализирани по областите транспарентност, пристапност, интегритет и ефикасност. Оваа просечна оценка, која е значително под просекот во регионот, покажува ниско ниво на ангажираност и посветеност на општините на исполнување на стандардите за отвореност. Овој индекс покажува алармантна состојбата на отвореност на локалната власт, со оглед на суштината на постоењето на општините, каде тие треба да бидат во служба на граѓаните; транспарентноста да ја темелат на отворени податоци и информации; да имаат јасни процедури за партиципативно одлучување, како и јасни процедури за добивање на јавните услуги; но и отчетно да објаснуваат за што ги искористиле јавните пари кои им биле на располагање и на кој начин го подобриле животот во заедниците¹.

Четврти пат по ред, при креирањето на Националниот акциски план за Отворено владино партнерство (2018-2020) е утврден приоритет „Транспарентност на локално ниво“, а со предвидените заложби се утврдува цел да се унапреди овозможувачката околина на локално ниво², што значи учеството на граѓаните во донесување на одлуки, унапредување на квалитетот на услугите кои се во надлежност на локалната самоуправа преку вклучување на граѓаните во решавањето на проблемите; олеснување на пристапот до информации и услуги и овозможување поголема социјална инклузија на лица со попреченост на локално ниво. Сепак, за надминување на алармантната состојба кај локалната власт неопходно е да се отстрани претходно утврдениот ризик за одржливоста на иницијативите од Отворено владино партнерство преземени на локално ниво, односно да се испланираат средства кај општините за имплементација на заложбите.

1) Стандардите што се донесуваат на транспарентноста, отчетноста и граѓанското учество на локално ниво во државата се утврдени во неколку документи: Законот за локална самоуправа, Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, Етичкиот кодекс на локалните функционери, Етичкиот кодекс на државните службеници, Законот за спречување на корупција, Законот за судир на интереси и др.

2) Национален акциски план за Отворено владино партнерство (2018-2020) Достапен на <https://bit.ly/2l88w3l>

Општините во државава варираат од неверојатно ниски 2% исполнување на индикаторите на отвореност од страна на општина Ранковце до највисоко рангираната општина Струмица со 52%, на исполнување на индикаторите на отвореност.

Транспарентност на локалната самоуправа во Република Северна Македонија

Принципот на **транспарентност**, кој подразбира дека информациите за организациската поставеност, буџетот и постапките за јавни набавки се јавно достапни и објавени на веб-страниците на општините, општините го исполнуваат со 31%. Односно, кон исполнувањето на индексот на транспарентност, влијаат објавените информации поврзани со буџетите на **општините** (34%), информации поврзани со **организационата структура** на општините (31%) и информации за **јавните набавки**³(30%). Може да се забележи дека исполнувањето на индикаторите во поткатегијата транспарентност на буџетите, споредено со другите поткатегији во индексот на транспарентност, е највисоко на скалата на исполнување, но сепак мора да се истакне дека само третина од општините континуирано во последните три години ги објавиле донесените буџети и тие тоа го прават во заштитени PDF⁴ формати, што ги прави тешко пребарливи за граѓаните. Повторно, само третина од општините имаат пракса да ги објавуваат полугодишните извештаи за извршување на буџетот, преку кои граѓаните добиваат прецизни информации за приходите и расходите во текот на годината⁵. За жал, не постои практика на објавување на Граѓански Буџети⁶ на општините, со што се ускратува можноста граѓаните, на едноставен начин, преку графикони и илустрации, да го разберат буџетот, односно кои се изворите на средства во нивната општина, а кои се приоритетите за кои ќе се трошат нивните пари. На ниското исполнување на индикаторите во поткатегијата јавни набавки (30%) влијае обврската од Законот за јавните набавки⁷ согласно која општините овие информации ги објавуваат на електронскиот систем⁸ за јавни набавки, но согласно меѓународните стандарди за транспарентност, информациите треба да се објавуваат и на веб-страниците на самата институција⁹. Помалку од половината од анализираниите општини (Боговиње, Брвеница, Чашка, Демир Хисар, Гази Баба, Кочани, Кратово, Маврово и Ростуше и Струмица) ги објавуваат повиците за јавните набавки кои се во тек на нивните веб-страници. Додека, само половина од анализираниите општини го објавуваат Планот за јавни набавки за тековната година. Покрај ова, од оценуваниот примерок на општините, само 20% ги објавуваат одлуките од спроведените јавни набавки на сопствените веб-страници (Боговиње, Брвеница, Демир Хисар, Гази Баба, Кратово и Струмица). Со оглед дека активностите на општините се тесно поврзани со трошењето на јавните пари, останува минатогодишната препорака, во иднина општините темелно да ја унапредат својата отчетност во објавување информации поврзани со јавните набавки, односно да ги објавуваат плановите за јавните набавки, повиците и одлуките со што ќе се приклучат на добрата практика воспоставена од општините Боговиње, Брвеница, Демир Хисар, Гази Баба, Кратово и Струмица). Од друга страна, на ниското исполнување на индикаторите во поткатегијата организациона структура (3%) влијае практиката согласно која само половина од општините ги објавуваат информациите кои се однесуваат на имињата, позициите и контактите на службениците, односно половина ги објавуваат органограмите на општината.

Во рамки на истражувањето спроведено во периодот ноември 2018-февруари 2019 год. беше оценувано дали се објавени повиците за јавните набавки, договорите, анексите и одлуките за избор од спроведените јавни набавки, како и плановите за јавните набавки.

3)

4) Преносен формат за документи.

Во Националниот акциски план за Отворено владино партнерство (2018-2020) констатирано е дека за унапредување на транспарентноста на општините воведена е контролна е-табла за општините, која претставува софтверско решение кое ќе ги презема најважните финансиски податоци за работењето на општините, достапна на <http://indikatori.opstinskisoveti.mk/Home/Index>, но во моментот на подготовка на овој документ за јавни политики, е-таблата не располага со податоци.

5)

6) Документ за буџетот наменет за нестручната јавност.

Закон за јавните набавки („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 136/2007, 130/2008, 97/2010, 53/2011, 185/2011, 15/2013, 148/2013, 160/2013, 28/2014, 43/2014, 130/2014, 180/2014, 78/2015, 192/2015, 27/2016, 120/2016, 165/2017 и 83/2018) кој се применуваше во периодот на спроведување на мерењето.

7)

Согласно Законот за јавни набавки воспоставен е „Електронски систем за јавни набавки“ кој е единствен компјутеризиран систем достапен на интернет, а кој се користи со цел да се овозможи поголема ефикасност и економичност во областа на јавните набавки.

8)

Дополнително, подготвени се Стандарди за Е-транспарентност за локалната самоуправа во истата насока, информациите и податоците општините да ги објавуваат на своите веб-страници во наративна форма, како и во форма на отворени податоци. Достапно на <https://bit.ly/2k1tmsG>

9)

Отежнета пристапност и минимални консултации со граѓаните

Кога се анализира принципот на **пристапност**, а кој вклучува почитување на постапките и обезбедување на слободен пристап до информациите, активна транспарентност, како и пристапност на информациите преку механизмот на јавни консултации и интеракција со граѓаните, општините исполнуваат скромни 19% од индикаторите. Овој просек е добиен од поткатегоријата на индексот за **пристап до информации** кој општините го исполнуваат со 17% од индикаторите, од поткатегоријата на индексот за **интеракција со граѓаните** кој го исполнуваат со 31% од индикаторите, како и од поткатегоријата на индексот за **јавни консултации** кој го исполнуваат со само 11% од индикаторите.

Имено, најниското исполнување на индикаторите во поткатегоријата за јавни консултации покажува дека општините не објавуваат планови, ниту повици, ниту извештаи од јавни консултации со засегнатите страни кои содржат писмени објаснувања за предлозите, кои се прифатени или отфрлени. Дополнително, на ова влијае и необјавувањето од страна на мнозинството општини на повиците/конкурсите за предлог-проекти од граѓанските организации, како и одлуките во однос на доделените средства за граѓанските организации, пропратени со ранг листа од резултатите.

Друг недостаток кој е евидентен во поткатегоријата на индексот на пристап до информации, а се повторува трета година по ред, е недостатокот од објавување на водичи од страна на општините за полесно разбирање на правото и постапката за пристап до информациите од јавен карактер на локално ниво, потоа недостасува посебен дел на нивните страници кој се однесува на слободниот пристап до информациите, а каде граѓаните брзо и едноставно ќе можат да ги најдат контактите од овластеното службено лице за пристап до информации од јавен карактер или ќе се запознаат со веќе дадените одговори по поднесените барања за слободен пристап до информациите од јавен карактер. Како и да е, останува препораката дадена во Сеопфатниот план за добро владеење за државните институции¹⁰, а се однесува на тоа општините да ги објават информациите кои се нивна обврска од членот 10 од Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер, кој се однесува на активната транспарентност, односно станува збор за информации кои треба да бидат објавени без да бидат побарани, како што се одлуките кои ги носат Советите на општините, одлуките кои ги носат градоначалниците, записниците од седниците на Советите на општините, Статутот на општините, деловниците за работа на советите и сл.

Во однос на исполнувањето на индикаторите во поткатегоријата на индексот за интеракција со граѓаните, иако е на највисоко ниво во однос на другите две подкатегории, сепак е на незадоволително ниво, затоа што мнозинството општини не објавуваат фиксни саатници утврдени за претседателите на Советите на општините во кои би оствариле консултации со граѓаните. Со оглед дека вклучувањето на граѓаните во процесите на донесување одлуки на локално ниво е суштински елемент на локалната демократија, во иднина неопходно е општините да овозможат за граѓаните навремено да ги добиваат соодветните информации, на начин кој е разбирлив за нив, со што ќе се овозможи да ги искажат своите потреби и да ги истакнат проблемите од локален интерес.

10) Достапен на <https://bit.ly/2lO56nv>

Исто така, општините мора да ја подобраат комуникацијата со граѓаните преку социјалните мрежи, како и да објавуваат месечни информатори за граѓаните за работата на општините.

Недостасуваат политики за интегритет

Принципот на интегритет вклучува механизми за спречување на корупцијата и судирот на интереси, каде општините исполнуваат едвај 16% од индикаторите. Исполнувањето на индикаторите е на многу ниско ниво, а на него влијае необјавувањето на документи/политики/планови за интегритет или каква било друга внатрешна политика за борба против корупцијата (која вклучува мерки за превенција и елиминација на различни форми на коруптивно и неетичко однесување во рамките на општините). Само општина Струмица има објавено план за интегритет на својата веб-страница.

Ефикасност

Последниот принцип, **ефикасност**, се однесува на мониторингот и евалуацијата на политиките што ги спроведуваат општините, процесот на стратешко планирање и известувањето кон Советот на општината. Следејќи ги меѓународните стандарди, препораки и примери за добра практика, оценувана е достапноста на информациите на интернет страниците на општините, но како извор на информациите користени се и одговорите од прашалниците кои ги пополнија општините.

Општините најслабо ги исполнуваат индикаторите за **ефикасност** со 14%, кој го сочинуваат поткатегијата на **мониторингот и евалуацијата на политиките** каде исполнуваат незначителни 5% од индикаторите, поткатегијата на **стратешко планирање** каде исполнуваат само 8%, и поткатегијата на **известувањето кон Советот на општината** каде исполнуваат високи 95%.

Исполнувањето на индикаторите за ефикасност од страна на општините е 3,5 пати пониско од регионалниот просек на исполнување на индексот на ефикасност на општините кој изнесува 49%.

Општините се најдобро оценети во поглед на поткатегијата на индексот кој се однесува на известувањето кон Советот на општината што се должи на законската обврска на општините да развиваат годишни работни програми и затоа што јавните претпријатија и градоначалниците се обврзани за своето работење да го известуваат Советот на општината. Скромното исполнување на индикаторите во поткатегијата на стратешко планирање од 8% е затоа што само 3 општини од оценуваните имаат усвоено развојни стратегии со јасно определени развојни цели, но ниту една не содржи временска рамка, буџетски импликации и не се потенцирани одговорните тела за нејзино спроведување.

Во поткатегијата на мониторинг и евалуација општините се најнеефикасни и исполнуваат минимални и незначителни 5%. Општините немаат постигнувања во овој сегмент бидејќи тие не развиваат и не објавуваат индикатори за ефикасност според кои ќе се мери како општините ги исполнуваат своите цели, обврски и задачи согласно годишните работни планови.

Оттука, останува да се спроведе препораката дадена во Сеопфатниот план за добро владеење за државните институции¹¹ која се однесува на развивање стратегии со јасно определени развојни цели, мерки и индикатори, буџетски импликации и одговорни тела за нивно спроведување.

Методологија на истражување

Отвореноста е клучен услов за демократијата бидејќи им овозможува на граѓаните да ги добијат информациите и знаењата потребни за еднакво учество во политичкиот живот, ефикасно донесување одлуки и одговорност на институциите за политиките што ги спроведуваат.

Институциите ширум светот преземаат конкретни активности со цел да ја зголемат нивната транспарентност и отчетност кон граѓаните. Со цел да се утврди степенот до кој граѓаните од Западен Балкан добиваат навремени и разбирливи информации од нивните институции, се разви регионален индекс на отвореност.

Индексот на регионална отвореност го мери степенот до кој институциите на земјите од Западен Балкан се отворени за граѓаните и општеството, врз основа на четири принципи: (1) транспарентност (2) пристапност (3) интегритет и (4) ефикасност.

Принципот на транспарентност подразбира дека организациските информации, буџетот и постапките за јавни набавки се јавно достапни и објавени.

Пристапноста се однесува на обезбедување и почитување на постапките за слободен пристап до информациите и зајакнување на пристапноста на информациите преку механизмот на јавни сослушувања и зајакнување на интеракцијата со граѓаните. Интегритетот вклучува механизми за спречување на корупцијата, имплементација на Етичките кодови и регулирање на лобирањето. Последниот принцип, ефикасност, се однесува на мониторингот и евалуацијата на политиките што ги спроведуваат институциите. Следејќи ги меѓународните стандарди, препораки и примери за добра практика, овие начела се понатаму разработени преку специфични квантитативни и квалитативни индикатори кои се оценуваат врз основа на достапност на информациите на официјалните интернет страници на институциите, квалитетот на правната рамка за поединечни прашања, други извори на информации од јавен карактер и прашалници до институциите. Мерењето беше спроведено од декември 2018 година до крај на март 2019 година. Собирањето на податоци беше проследено со процес на верификација на податоците, што резултираше со стандардна грешка од +/- 3%. Врз основа на резултатите од истражувањето, развивме збир препораки и упатства за институциите.

Метаморфозис Фондација за интернет и општество е независна, непартиска и непрофитна фондација со седиште во Скопје, Република Северна Македонија. Мисијата на Метаморфозис е да придонесе за развој на демократијата и подобрување на квалитетот на живеење преку иновативна примена и ширење на знаењето. Наши главни вредности се отвореност, еднаквост и слобода.

Програмските области во кои делува Метаморфозис се:

- медиуми за демократија
- едукација за иновации
- општествена одговорност
- човековите права на интернет

Фондација Метаморфозис

адреса: ул. „Апостол Гусларот“ бр. 40, 1000 Скопје, С.Македонија

е-пошта: info [AT] metamorphosis.org.mk

телефон: +389 2 3109 325

www.metamorphosis.org.mk

